

Innlegg på regjeringens kontaktkonferanse med fylkeskommunene, 7. og 8. mars 2006, Oslo.

Statsråd Åslaug Haga, Kommunal- og regionaldepartementet.

Et distriktpolitisk løft – nye grep i distrikts- og regionalpolitikken

- Frihet i valg av bosted: Utgangspunktet for regjeringen er at det skal være frihet til å bosette seg hvor en vil, både på landet og i byen. Livet leves lokalt og har mange dimensjoner. Det gode liv kan leves på så forskjellige måter og finnes begge steder. Folk skal ha frihet til å finne sin vei dit. En viktig forutsetning for dette er at vi har et fungerende arbeids- og næringsliv.
- Færre fødte og ungdomsflytting til storbyregionene gir store regionalpolitiske utfordringer både når det gjeld bosetting og verdiskaping. Både samfunnet og enkeltpersoner taper på rask og sterk sentralisering. Mange ønsker å bo utenfor de største byområdene, og da må mulighetene ligge til rette for at de kan gjøre det!
- Arbeidsplasser, velferds- og tjenestetilbud og infrastruktur er grunnleggende forutsetninger for at friheten skal være reell.
- Attraktive steder: Både småsamfunn, bygdesentra og småbyer må være attraktive som bosted. Alle lokalsamfunn trenger kvaliteter som gjør at de som bor der blir stolte av og glade i sitt sted. Det krever blant annet et trygt og godt oppvekstmiljø, varierte kultur- og fritidsaktiviteter, levende møteplasser og ikke minst vakre omgivelser.
- Distrikts-Norge skal rette ryggen, vise optimisme på vegne av framtida og se og utnytte mulighetene! Regjeringen vil være med på å stimulere optimismen, ved å støtte opp under og legge til rette for lokale initiativ og tiltakslyst.

Mål og innhold i distrikts- og regionalpolitikken

- Regjeringen har som overordnet mål å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og legge til rette for likeverdige levekår i hele landet. Hele landet må tas i bruk for å styrke verdiskapingen. Regjeringen vil også bidra til økt tilflytting til distriktene. Dette er ambisiøse mål som krever aktiv innsats gjennom en distriktpolitisk snuoperasjon.
- Utvikling i både småsteder og småbyer er sentral for å nå bosettingsmålet. Det er særlig viktig å gjøre stedene attraktive for unge i etableringsfasen og kvinner, slik at det blir interessant for dem å bosette seg utenfor de største byområdene.
- Ny stortingsmelding: I løpet av våren 2006 vil regjeringen legge frem en stortingsmelding som skal utdype hovedstrategiene og vise innholdet i en ny og langt mer offensiv distrikts- og regionalpolitikk.
  - Meldingen skal konkret vise hvordan regjeringen vil arbeide for å fremme målene i distrikts- og regionalpolitikken i denne stortingsperioden, og utnytte handlingsrommet innenfor distrikts- og regionalpolitikken.
  - Politikken må ta utgangspunkt i at Norge både er et stort og lite land. Vi må ha et geografisk og ”romlig” perspektiv i alt vi gjør. Samtidig må vi ha samspill mellom by og land for å utnytte felles ressurser til verdiskaping på en best mulig måte, og for å sikre likeverdig velferd i alle deler av landet.

Tre hovedstrategier i distrikts- og regionalpolitikken:

1. *Bedre grunnlaget for utvikling i de enkelte regioner ved å ha et distrikts- og regionalpolitisk perspektiv på all statlig politikk.*

- Distriktsløftet er en felles ambisjon for hele regjeringen. Denne regjeringen har forpliktet seg på å sikre distriktspolitiske hensyn i all statlig politikk. Det betyr at samordning er viktig som arbeidsform i distrikts- og regionalpolitikken. Regjeringen har en klar målsetting om bedre samordning på tvers av tradisjonelle sektorskiller for å nå distrikts- og regionalpolitiske mål.
- Kommuneøkonomi er det viktigste distrikts- og regionalpolitiske virkemidlet. God kommuneøkonomi er også god distrikts- og regionalpolitikk!
  - Vi har mange velferdskommuner, ikke en velferdsstat. Kommunene tar seg av mange av de velferdsoppgavene som er viktigst i hverdagen vår.
  - Regjeringen har allerede sikret at kommunesektoren i år får 5,7 mrd mer i frie inntekter, inkludert en styrking av regionaltilskuddet. Det gir kommuner og fylkeskommuner økt handlingsrom og mulighet til å foreta egne prioriteringer, tilpasset lokale behov.
  - Gjensidig tillit. Regjeringen har tillit til at kommunene vil bruke pengene fornuftig og finne frem til gode løsninger lokalt.
  - Fylkeskommunenes andel av inntekstveksten er 1 170 mill.kr.
- Regjeringsutvalg: Regjeringen har etablert et permanent regjeringsutvalg for distrikts- og regionalpolitikk for å styrke helhetstenkingen og følge opp Soria Moria-

erklæringen på områder som er av stor betydning for distrikts- og regionalpolitiske mål. Utvalget er også en arena og en arbeidsmåte for å få til felles initiativ på tvers av departement. Utvalget følger bl.a. arbeidet med stortingsmeldingen om distrikts- og regionalpolitikken som Regjeringen vil legge fram senere i vår og vil være et viktig politisk verksted for å ivareta helhet og langsiktighet i den brede distrikts- og regionalpolitikken.

- Spesialsatsing på kultur og næring. Felles satsing og samarbeid mellom flere departement og virkemiddelapparatet. Regjeringen vil bidra til å legge bedre til rette for kulturbasert næringsutvikling. Satsingen rettes mot økt verdiskaping i kulturnæringene for å stimulere til regional og lokal utvikling.

2. Satse på å utvikle næringsvirksomhet på områder hvor de enkelte regioner har spesielle fortrinn.

For å få til dette vil regjeringen utnytte de handlingsrom som finnes.

For det første:

- Regjeringen vil utnytte handlingsrommet for næringsrettet innsats.
  - Differensiert arbeidsiveravgift er det viktigste virkemidlet for næringslivet i distriktene. Regjeringens ambisjon er et geografisk omfang av samme størrelse som før omleggingen 1.1.2004. Regjeringen har så langt ikke gitt opp en eneste kommune.
  - Regjeringen har innledet en prosess med ESA, med utgangspunkt i at handlingsrommet skal utnyttes fullt ut for gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift fra 1.1.2007.
  - Dette er den viktigste distriktpolitiske saken for regjeringen i år. Målet er klart: Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift i et størst mulig område.

- Regjeringen vet samtidig at dette blir en tøff utfordring.
  - Differensiert arbeidsgiveravgift er et treffsikkert og ubyråkratisk virkemiddel. Ordningen har bred oppslutning blant folk flest, politikere, næringsliv og fageksperter.
  - I det regelverket som skal gjelde fra 2007 og t.o.m. 2013 er det åpnet for å ta i bruk virkemidlet igjen i områder med svært lav befolkningstetthet.
  - Regelverket sier at regioner som representerer eller tilhører en landsdel (NUTS II) med under 8 innbyggere per kvadratkilometer kan kvalifisere for slik støtte.
  - Regelverket åpner videre for ”mindre tilstøtende områder”. Fortolkningen av ”mindre tilstøtende områder” vil være avgjørende for hvor stort område i Sør-Norge som kan få differensiert arbeidsgiveravgift.
  - ESA skal godkjenne både geografi og avgiftssatser for ordningen. ESA skal behandle en såkalt notifikasjon fra Norge (søknad om forhåndsgodkjenning).
  - Flere departement samarbeider tett. Finansministeren og jeg var i Brussel før jul for å snakke med ansvarlig kommissær for konkurranseregler og statsstøtte. Jeg har hatt møte med ESAs president og Finansministeren og jeg vurderer nye møter på politisk nivå før vi sender formell notifisering til ESA.
  - Tas sikte på å sende en notifikasjon til ESA i slutten av april/begynnelsen av mai, slik at ordningen kan bli godkjent i løpet av høsten og gjeninnføres fra 1.1.2007.
- Vi må være forberedt på at området kan bli mindre. Må derfor ha to tanker i hodet samtidig. Vi skal få på plass gode alternative løsninger for kommuner som etter

regjeringens syn burde fått differensiert arbeidsgiveravgift.

- Ett av tiltakene vil kunne være midler til næringsutvikling.
  - Regjeringen har som utgangspunkt at forvaltningen av midler til næringsutvikling som alternativ til DA bør bygge på folkevalgt myndighet og ansvar gjennom fylkeskommunene.
  - Samtidig må forvaltningen skje på en måte som ivaretar bred og aktiv medvirkning fra lokale krefter, både private aktører og kommuner. Fylkeskommunene bør vurdere dette også i forhold til forvaltningen av de andre virkemidlene fra KRD. Det er stor forskjell i samspillet mellom næringslivet og kommuner og fylkeskommuner i forvaltningen av midler til næringsutvikling og de øvrige distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene. Næringslivet er mye tyngre involvert i næringsmidlene. Ordningen representerer samarbeidsformer med næringslivet som det er viktig å ta med videre.

For det andre:

- Utnytte muligheten til å øke det distriktpolitiske virkeområdet.
- Basert på EU-kommisjonens regelverk (vedtatt før jul), har ESA sendt utkast til retningslinjer for EFTA-landene ut på høring (20. februar).
- I dette utkastet legges det opp til at Norge fra 2007 kan øke omfanget av det geografiske virkeområdet for distriktsrettede bedriftsstøtteordninger (dvs. andre virkemidler enn differensiert arbeidsgiveravgift) fra dagens 25,8 pst av befolkningen til 29,1 pst. av befolkningen.
- Gitt at dette blir det endelige regelverket, er dette et meget godt resultat for Norge. De aller fleste EU15-

landene får redusert sine virkeområder. For Norge blir handlingsrommet for å definere det distriktpolitiske virkeområdet større enn i dag.

- Dette vil øke vårt handlingsrom for å føre en aktiv distrikts- og regionalpolitikk tilpasset utfordringene til næringslivet i distriktene.
- Vi vil ta i bruk handlingsrommet. Med et økt handlingsrom kan vi ta inn flere kommuner i området hvor bedrifter kan motta distriktsrettet investeringsstøtte (som lån og tilskudd gjennom Innovasjon Norge). Vi vil ikke foreslå å ta ut kommuner som i dag er inne i området.
- Et nytt virkeområde vil gjelde fra 1.1.2007 til utgangen av 2013. Vårt forslag til virkeområde må oversendes ESA for godkjenning i løpet av våren.
- Først etter ESAs behandling av notifikasjonen kan vi med sikkerhet si hvordan virkeområdet blir seende ut.

(Diff. arbeidsgiveravgift behandles som en helt egen sak av ESA. Det gjelder både geografi og støttesatser)

For det tredje:

- KR D er også i gang med å vurdere om og evt. hvordan vi kan ta i bruk handlingsrommet de nye retningslinjene i EUs regleverk gir mht. støtte til nyetableringer innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

3. Sette inn en særskilt innsats for å møte utfordringene i de mest utsatte områdene

- Regjeringen vil sette i gang en ny særskilt småsamfunns-satsing under KR D. Dette skal være en flerårig satsing for å sette i verk forsøk og styrke lokale initiativ, særlig i utsatte områder med nedgang i folketallet og stor avstand til sentra. Prosjekter og piloter skal være nyskapende, synlige og spisset, og som har nasjonal

overføringsverdi. Satsingen skal bygge på erfaringer som er gjort gjennom tidligere og pågående initiativ. Fylkeskommunene skal være en sentral samarbeidspartner i forvaltningen av denne spissede innsatsen, bl.a. for å sikre god samordning med eksisterende innsats ved bruk av de distrikts- og regionalpolitiske midlene som er desentralisert fra KRD.

- Regjeringen vil også videreføre satsingen på Bygdeutviklingstiltak under Landbruksdepartementet, og vurdere spesielle kvoteordninger for små kystsamfunn som er avhengige av fiske.

Økt fokus på nordområdepolitikken

- Regjeringen vil føre en aktiv nordområdepolitikk og styrke nordområdearbeidet:
  - Vekt på å fremme en bærekraftig utnyttelse og forvaltning av havområdene i nord.
  - Videreutvikle dialogen med Russland om ressursforvaltning, miljø og samarbeid over grensen
  - Medvirke til økt økonomisk aktivitet i Nord-Norge, innenfor både fisk og havbruk, olje- og gassvirksomhet samt reiseliv.

Forvaltningsreformen og fylkeskommunens rolle i distrikts- og regionalpolitikken

Regjeringen er opptatt av å se distrikts- og regionalpolitikken i sammenheng med prinsippene for forvaltningsreformen:

- Tre direkte folkevalgte forvaltningsnivåer.
  - Flere oppgaver og mer ansvar skal desentraliseres.
- Innretning av distrikts- og regionalpolitikken samsvarer godt med regjeringens intensjoner med forvaltningsreformen og ambisjonene om desentralisering:
    - Størsteparten av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene er delegert til fylkeskommunene.

- Prioriteringer skal gjøres lokalt med utgangspunkt i komparative fortrinn og regionale utfordringer.
- Må vi ha en ordning med midler til næringsutvikling som alternativ til DA, desentraliseres også den.
- Fylkeskommunene er viktige samarbeidspartnere for KRD i arbeidet med å fremme regional utvikling. Det sterke fokuset på regionreformen må ikke føre til redusert distrikts- og regionalpolitisk innsats i de nærmeste årene. Det er både kort og lang tid til 2010.
- Fylkeskommunene har særlig tre viktige funksjoner i distrikts- og regionalpolitikken:
  - Ta initiativ til samarbeid mellom offentlige og private aktører for å etablere enighet om utfordringer, strategier og innsatsområder
  - Fordele desentraliserte midler fra KRD til lokale og regionale aktører ut fra regionale mål og strategier.
  - Legge til rette for at kommunene kan fylle sin rolle som samfunnsutvikler, og fremstå som næringsvennlige og attraktive som bosted.
  - Gjennom dialog være med å utforme den nasjonale-distrikts og regionalpolitikken

Avslutning

Vi har svært gode muligheter til å få et samfunn der det er like naturlig for folk å bosette seg både i by og bygd. Vi har mange levende og attraktive bygder og småbyer i alle deler av landet, og storbyregioner og fylkessentra som fyller viktige funksjoner for sine omland. Samtidig er vi i en situasjon med svært lav befolkningsvekst, og fortsatt stor tilflytting av unge til de største byene. Vi har en stor felles utfordring i å fremme en utvikling i alle deler av landet som gjør at strømmen ikke bare går til storbyene, men også ut igjen til bygder og småbyer.

Regjeringen vil gjøre sitt for å fremme dette. Men vi er også avhengige av innsats fra fylker og kommuner for å få det til. De neste fire årene blir viktige for å få til den nødvendige snuoperasjonen!